

УДК 343.341.2

К. В. Юртаєва,

канд. юрид. наук, доц., доцент
кафедри кримінального права і
кримінології факультету № 1
Харківського національного
університету внутрішніх справ;

Р. Р. Романів¹,

курсант 3 курсу факультету № 4
Харківського національного
університету внутрішніх справ

КОМПАРАТИВНО-КРИТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПОЛОЖЕНЬ КК УКРАЇНИ ЩОДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ЗЛОЧИНИ, ВЧИНЕНІ ЗЛОЧИННОЮ СПІЛЬНОЮ

На основі досвіду Грузії, РФ, Італії і США у сфері протидії організований злочинності здійснено аналіз положень КК України щодо відповідальності за злочини, вчинені злочинною спільнотою. Визначено недоліки норм КК України, що криміналізують діяльність злочинних спільнот, і визначено шляхи їх удосконалення.

Ключові слова: злочинна спільнота, «вор в законі», кримінальна відповідальність, удосконалення.

Постановка проблеми. На сьогодні організована злочинність становить серйозну загрозу для національної безпеки Української держави. Це обумовлено низкою криміногенних факторів, зокрема, збільшенням кількості мережевих злочинних організацій, формуванням тіньових інституцій впливу на політичні, економічні та культурні процеси в суспільстві, проникненням до України та асиміляцією на її території представників іноземних злочинних угруповань. Відповіддю на зростаючі криміногенні ризики стало прийняття 4 червня 2020 р. Верховною Радою України Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за злочи-

---

¹ Переможець (І місце) Всеукраїнського конкурсу малих грантів для молодих вчених у галузі кримінального права, кримінології та кримінально-виконавчого права.

ни, вчинені злочинною спільнотою»². Прийняття цього закону супроводжувалося низкою як позитивних, так і різко негативних відгуків від представників правоохоронних органів, академічної спільноти, правозахисників. У той же час слід відзначити, що Україна не є поодиноким у пошуку оптимального шляху протидії організованій злочинності. Найбільш доцільним у цьому зв'язку вважаємо вивчення досвіду таких країн, як Грузія, Російська Федерація, Італія та США, які відомі своєю антикриміногенною політикою у сфері протидії організованій злочинності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання протидії організованої злочинності порушувалися у роботах О. Ю. Бусол, І. М. Даньшина, О. М. Джужи, В. М. Дрьоміна, А. П. Закалюка, В. П. Ковальчука, О. М. Костенко, О. М. Литвинова, В. М. Поповича, І. В. Пшеничного, А. В. Савченко, В. В. Сташиса, М. І. Хавронюка, О. Ю. Шостко та багатьох інших науковців. Після внесення суттєвих змін до Кримінального кодексу (далі – КК) України стосовно злочинів, вчинених злочинною спільнотою, зазначена тематика потребує проведення нових фундаментальних досліджень.

Метою статті є аналіз норм КК України щодо відповідальності за злочини, вчинені злочинною спільнотою, з використанням досвіду таких країн, як Грузія, Російська Федерація, Італія та США.

Виклад основного матеріалу. Вивчення досвіду зарубіжних країн є важливим засобом вдосконалення вітчизняного законодавства. Для України особливо актуальним є вивчення досвіду країн зі схожими проблемами, де вирішення останніх перевірено позитивною практикою. Однією з таких країн є Грузія, де була проведена ефективна реформа, метою якої було викорінення мафіозних практик у країні. У 2005 р. в Грузії було прийнято Закон «Про ор-

---

² Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за злочини, вчинені злочинною спільнотою: Закон України від 4 червня 2020 р. № 671-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/671-20#n6> (дата звернення: 15.08.2020).

ганізовану злочинність і рекет»³, завдяки якому у КК Грузії з'явилась нова ст. 223-1 «Членство у «воровській спільноті», «вор в законі»». Частина 2 цієї статті встановила відповідальність за перебування в статусі «вора в законі» із покаранням у виді позбавлення волі від 9 до 15 років, зі штрафом або без нього. На думку Генерального прокурора Грузії, прийняття цього закону призвело до завдання нещадного удару по організованим злочинним угрупованням, і вже у квітні 2006 р. на волі не залишилося жодного «вора в законі»: 40 були заарештовано, а решта залишили країну⁴. У 2018 р. КК Грузії було доповнено ст. 223-2 «Участь у «воровському зборі», ст. 223-3 «Підтримка діяльності «воровської спільноти»», 223-4 «Звернення до члена «воровської спільноти»/«вора в законі» або отримання матеріальної вигоди чи матеріальної переваги за результатом такого звернення»⁵, що завершило реформу грузинського законодавства у сфері протидії організованій злочинності. Поняття «воровська спільнота» і «вор в законі» визначенні не в самому КК Грузії, а в Законі «Про організовану злочинність і рекет», відповідно диспозиції аналізованих статей КК Грузії мають бланкетний характер.

Грузинський вектор у протидії організованій злочинності нерідко порівнюють з досвідом Італії у цій сфері, яка в 1970-х роках розпочала справжню війну проти мафії. Так, у 1965 р. було введено в дію ст. 416 КК Італії «Незаконна змова про вчинення злочину», яка криміналізувала змову трьох або більше осіб з метою вчинення декількох злочинів, а також сприяння, створення та організацію об'єднання з такою метою, за вчинення яких було встановлено покарання у виді позбавлення волі від трьох до семи років. Пізніше, у 1982 р. КК Італії було доповнено ст. 416bis, яка встановила відповідальність за незаконне об'єднання в угруповання мафіозного типу. Важливим досягненням

---

³ Закон Грузии «Об организованной преступности и рэкрете» от 20 декабря 2005 г. № 2354-вс с изменениями, внесенными Законом Грузии от 18 апреля 2018 г. № 2150. URL: <https://matsne.gov.ge/ru/document/view/%2027814?publication=1> (дата звернення: 15.08.2020).

⁴ Бондаренко О. С., Пилипенко Є. С. «Злодії в законі»: досвід Грузії та України. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 1. С. 245.

⁵ Уголовный кодекс Грузии. URL: <https://matsne.gov.ge/ru/document/view/16426?publication=212> (дата звернення: 15.08.2020).

цього закону стало надання чіткого визначення та окреслення основних ознак незаконного угруповання мафіозного типу. Зокрема, відмітною ознакою таких угруповань визнано використання залякування для згуртування цього об'єднання, яке спирається на правила підкорення та мовчання з метою вчинення злочинів, встановлення прямого чи непрямого впливу або контролю за економічною діяльністю, концесіями, публічними повноваженнями, контрактами і службами, отримання незаконного прибутку для себе або для третіх осіб⁶.

Подібний до Грузії шлях обрала і Російська Федерація, криміналізувавши діяння, пов'язані з організацією та участю у злочинній спільноті. Проте на відміну від Грузії законодавець РФ підійшов до вирішення цього питання більш системно, запровадивши зміни не лише до Особливої, а й Загальної частини КК РФ. У частині 4 ст. 35 КК РФ було надано визначення злочинної спільноти (злочинної організації), в якому законодавець фактично прирівняв ці два поняття. Відповідні зміни були внесені і до ст. 210 КК РФ «Організація злочинної спільноти (злочинної організації) або участь у ній». У 2019 р. у КК РФ були внесені чергові доповнення з метою посилити відповідальність за діяльність злочинних спільнот: ст. 210 була доповнена особливо кваліфікуючою ознакою – вчинення злочину особою, що займає вище положення у злочинній ієрархії; крім того КК РФ було доповнено ст. 210.1 «Зайняття вищого положення в злочинній ієрархії». На відміну від Грузії законодавець РФ використав більш загальне визначення осіб, які мають виняткові владні повноваження в злочинній спільноті, і фактично криміналізував не певне злочинне діяння, а особливий статус особи в злочинній спільноті⁷. У той же час слід зазначити, що законодавець РФ не надає чіткого визначення зайняття вищого положення в злочинній ієрархії, що призводить до значних складностей у процесі правозастосування.

---

⁶ Excerpts from the Italian Criminal Code. URL: https://sherloc.unodc.org/cld/legislation/ita/codice_penale/libro_secondo/article_416-416ter/article_416-416ter.html?lng=en (дата звернення: 15.08.2020).

⁷ Уголовный кодекс Российской Федерации. URL: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_10699/ (дата звернення: 15.08.2020).

Найбільш відомим нормативно-правовим актом у США у сфері протидії організованій злочинності став Закон про організації, що діють під впливом рекету і корупції (РІКО), прийнятий в 1970 р. Положення цього закону були кодифіковані в Главі 96 Титул 18 Зводу законів США. Відмітною ознакою РІКО є те, що його було розроблено з метою переслідування не звичайних «вуличних» злочинців, а організованих угруповань будь-якої форми (банда, політична партія, корпорація, злочинна родина), що зорганізувалися для вчинення рекетирської діяльності, а також з метою припинення їхнього стимулу до наживи⁸. Так, Секція 1962 закону РІКО встановлює кримінально-правову заборону на пряме або непряме отримання доходу від рекетирської діяльності, а також змову на вчинення таких дій. Вичерпний перелік діянь, які визнаються законодавством США рекетирськими (предикатні діяння, їх передбачено понад 35 видів), встановлений Секцією 1961 цього закону⁹.

Аналіз законодавства Грузії, РФ, Італії та США у сфері протидії організованій злочинності дозволяє зробити висновок, що їх спільною рисою є встановлення суворих заходів кримінальної відповідальності за злочини, вчинені стійкими злочинними об'єднаннями. Відповідальність диференційована в залежності від форм вчинення відповідних діянь, а також за характером та ступенем участі осіб у діяльності таких спільнот. Відмітною ознакою кримінального законодавства Грузії та РФ є встановлення відповідальності за зайняття особою владного положення в злочинній спільності. На нашу думку, правильність такого законодавчого підходу є доволі сумнівною як з правової, так і з процесуальної точки зору. По-перше, він суперечить фундаментальному положенню стосовно того, що єдиною підставою кримінальної відповідальності є вчинення діяння (ч. 1 ст. 7 КК Грузії, ст. 8 КК РФ), а не певний асоціальний спосіб мислення або негативні якості особи. По-друге, вста-

---

⁸ Шостко О. Ю. Закон РІКО – ефективний засіб боротьби з організованою злочинністю в США. *Проблеми законності: респ. міжвідом. наук. зб.* Харків, 2003. Вип. 62. С. 115.

⁹ 18 U.S. Code Chapter 96. Racketeer Influenced and Corrupt Organizations. URL: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/part-I/chapter-96> (дата звернення: 15.08.2020).

новлення факту зайняття особою владного положення в злочинній спільності без доведення конкретних злочинних дій фігуранта (керівництва, організації, координації діяльності таких спільнот) є практично неможливим. З цього приводу слід також зауважити у Грузії та РФ як засіб доведення вищевказаного факту використовувалися відеозаписи, на яких злочинні авторитети за-свідчували свій статус «вора в законі». Якщо вони публічно відмовлялися від свого титулу, за «воровськими» законами вони втрачали «корону». Проте злочинний світ вже почав пристосовуватися до законодавчих новел. Зокрема, С. О. Павленко приводить приклад, коли на сходці кримінальних авторитетів, було прийнято рішення, що представники злочинного співтовариства не повинні брехати лише своїм однодумцям, а запитання правоохоронних органів дозволено ігнорувати з метою уникнення відповідальності¹⁰. Таким чином спиратися лише на зізнання підозрюваного як на «царицю доказів» було б необдуманно, оскільки відмова підозрюваного від своїх показів або їх зміна ставить під загрозу висунуте обвинувачення.

Враховуючи вищевказані міркування, проаналізуємо новели українського кримінального законодавства щодо відповідальності за злочини, вчинені злочинною спільнотою. Український законодавець врахував досвід зарубіжних країн у протидії організованій злочинності. Було надано нова редакція ст. 255 КК України і ч. 2 ст. 256 КК України. КК України був також доповнений ст. 255¹ «Встановлення або поширення злочинного впливу», ст. 255² «Організація, сприяння у проведенні або участь у злочинному зібранні (сходці)», ст. 255³ «Звернення за застосуванням злочинного впливу». Головною особливістю внесених змін є введення в КК України низки нових понять, які описують діяльність злочинних угруповань та осіб, що беруть активну участь у формуванні кримінальної субкультури у суспільстві, зокрема, «злочинна спільнота», «злочинний вплив», «особа, яка здійснює злочинний вплив або є

---

¹⁰ Павленко С. О. Шляхи удосконалення правового регулювання протидії особам, віднесеним до категорії «злочинців в законі» в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія юридичні науки. 2016. Випуск 6. Т. 3. С. 77.

особою, яка перебуває у статусі суб'єкта підвищеного злочинного впливу, у тому числі у статусі «вора в законі». Навіть при побіжному аналізі внесених змін привертає увагу використання в законі нетипового для правового мовлення, жаргонного терміну «вор в законі». Хоча й застосування такого терміну вже має місце, зокрема, у вже аналізованому законодавстві Грузії, вважаємо, що його використання на законодавчому рівні є недоречним, оскільки він не відповідає вимогам, що ставляться до правової мови, зокрема, вимогам стандартизації та емоційної нейтральності¹¹. До того ж термін «вор в законі» є русизмом, і він не має прямих аналогів в українській мові. Проте щодо такої позиції можна привести і контраргументи. Так, щодо використання фразеологізму «вор в законі» Європейський суд з прав людини у справі «Ашларба проти Грузії» дослівно зазначив наступне: «Досить цікаво, що грузинський законодавець використав розмовну мову в юридичному визначенні цих злочинів; на думку Суду, це було, вочевидь, зроблено з метою забезпечення того, щоб зміст криміналізованих злочинів був більш зрозумілий широкій громадськості»¹². Проте, на нашу думку, подібний шлях призведе до засмічення законодавства непритаманними юриспруденції конструкціями, що призведе до неможливості однозначного тлумачення правових положень. Слід також зауважити, що в законодавстві України на відміну від законодавства Грузії відсутнє визначення терміну «вор в законі».

Іншим суттєвим недоліком кримінального законодавства в частині відповідальності за злочини, вчинені злочинною спільнотою, є невдала спроба надати визначення терміну «злочинний вплив», під яким КК України розуміє будь-які дії особи, яка завдяки авторитету, іншим особистим якостям чи можливостям сприяє, спонукає, координує або здійснює інший вплив на злочинну діяльність, організовує або безпосередньо здійснює розподіл коштів, майна чи інших активів (доходів від них), спрямованих на забезпечення такої діяльнос-

---

¹¹ Литвинов О. М., Орлов Ю. В. Антипостмодерн: кримінологічні етюди. Х., 2020. С. 145–146.

¹² Ashlarba v. Georgia. Judgement of the European Court of Human Rights. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22:%5B%22001-145572%22%7D> (дата звернення: 15.08.2020).

ті. Таким чином під злочинним впливом законодавець розуміє не самі дії, спрямовані на організацію або координацію злочинної діяльності, а *будь-які* (курсив наш – К. Ю., Р. Р.) дії особи, яка має зазначені в законі якості. При чому згідно буквального тлумачення положення закону самі дії можуть бути й не суспільно небезпечними. Це повністю підриває вимогу до визначеності кримінально-правових норм, і, фактично, призводить об'єктивного ставлення вину. У своєму дослідженні Л. Ю. Тимофєєва наводить подібний історичний приклад, коли ст. 6 КК УРСР 1927 р. було зазначено, що заходи соціального захисту (судово-виправні, медичні, медико-педагогічні) застосовуються не лише щодо осіб, які вчинили суспільно-небезпечні дії, але й відносно осіб, які є небезпечними за своїм зв'язком із злочинним оточенням чи своєю колишньою злочинною діяльністю¹³. Звернемо увагу, що у проаналізованих нормах законодавства Італії і США чітко визначені діяння, які охоплюються діяльністю злочинних організацій/спільнот, що виключає можливість їх довільного тлумачення. Доволі розпливчатими є поняття авторитету, інших особистих якостей чи можливостей, завдяки яким особа має вплив на злочину спільноту, що може призвести до судового свавілля під час застосування цієї норми.

Серед інших критичних зауважень щодо внесених до КК України змін слід зазначити:

– брак системності у внесенні відповідних змін і доповнень. На нашу думку, було б логічним надання визначення злочинної спільноти у нормах Загальної частини КК України (ст. 28), а також внесення необхідних змін до ст. 43 КК України. Справедливо буде зазначити, що внесення таких змін було запропоновано авторами відповідного законопроекту, що й зазначено у пояснювальній записці¹⁴;

---

¹³ Тимофєєва Л. Ю. Межі необхідного об'єктивного ставлення вину у сучасному кримінальному праві України. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2019. № 1(12). С. 24.

¹⁴ Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за злочини, вчинені злочинною спільнотою». URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=2513&skl=10 (дата звернення: 15.08.2020).

- фактична декриміналізація участі у злочинах, вчинюваних злочинною організацією, на що вже зверталася увага в науковій літературі¹⁵;
- практична неможливість визначення моменту припинення злочину, передбаченого ст. 255¹ КК України (встановлення або поширення в суспільстві злочинного впливу), за умови збереження кримінальних установок особи;
- порушення формальної логіки у побудові визначення «особи, яка перебуває у статусі суб'єкта підвищеного злочинного впливу, у тому числі у статусі «вора в законі»», наданого у примітці до ст. 255 КК України (те, що визначається, не має повторюватися в його визначенні ані прямим чином, ані опосередковано)¹⁶, що призвело до створення «кола у визначенні».

Висновки. Компаративно-критичний аналіз положень КК України щодо відповідальності за злочини, вчинені злочинною спільнотою, призводить до висновку, що значна кількість новел запроваджених українським законодавцем містять техніко-юридичні та лінгвістичні недоліки та, на жаль, наслідують не найкращі світові практики у цій сфері. З метою вдосконалення кримінального законодавства України у сфері протидії організованій злочинності пропонуємо запровадити вказані зміни системно до Загальної та Особливої частин КК України, надати чітке визначення злочинної спільноти, встановивши не лише кількісні, а й якісні її характеристики, встановити посилену відповідальність за вчинення організаційних дій та координації діяльності злочинної спільноти, відновити відповідальність за участь у злочинах, вчинюваних злочинною організацією. Подальшого дослідження вимагає питання вдосконалення організаційно-правових, економічних, соціальних та ідеологічних заходів протидії діяльності злочинних спільнот в українському суспільстві.

---

¹⁵ Юртаєва К. В. Кваліфікації діянь осіб, що беруть участь у злочинах, вчинюваних злочинною організацією, в контексті змін до законодавчих актів України щодо відповідальності за злочини, вчинені злочинною спільнотою. *Теоретичні питання юриспруденції і проблеми правозастосування: виклики XXI століття*: тези доп. учасників III Всеукр. наук.-практ. конф. (Харків, 19 черв. 2020 р.; Наук.-дослід. ін-т публ. політики і соц. наук). Харків, 2020. С. 230–232.

¹⁶ Иванов Е. А. Логика. Учебник. М., 1996. С. 85–86.

Список використаних джерел

1. Excerpts from the Italian Criminal Code. URL: https://sherloc.unodc.org/cld/legislation/ita/codice_penale/libro_secondo/article_416-416ter/article_416-416ter.html?lng=en (дата звернення: 15.08.2020).
2. Ashlarba v. Georgia. Judgement of the European Court of Human Rights. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/fre#%22itemid%22:\[%22001-145572%22\]](https://hudoc.echr.coe.int/fre#%22itemid%22:[%22001-145572%22]) (дата звернення: 15.08.2020).
3. 18 U.S. Code Chapter 96. Racketeer Influenced and Corrupt Organizations. URL: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/part-I/chapter-96> (дата звернення: 15.08.2020).
4. Бондаренко О. С., Пилипенко Є. С. «Злодії в законі»: досвід Грузії та України. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 1. С. 243–245.
5. Закон Грузії «Об организованной преступности и рэкете» от 20 декабря 2005 г. № 2354-вс с изменениями, внесенными Законом Грузии от 18 апреля 2018 г. № 2150. URL: <https://matsne.gov.ge/ru/document/view/%2027814?publication=1> (дата звернення: 15.08.2020).
6. Иванов Е. А. Логика. Учебник. М., 1996. 309 с.
7. Литвинов О. М., Орлов Ю. В. Антипостмодерн: кримінологічні етюди. Х., 2020. 280 с.
8. Павленко С. О. Шляхи удосконалення правового регулювання протидії особам, віднесеним до категорії «злочинців в законі» в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія юридичні науки. 2016. Випуск 6. Т. 3. С. 73–79.
9. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за злочини, вчинені злочинною спільнотою». URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=2513&skl=10 (дата звернення: 15.08.2020).
10. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за злочини, вчинені злочинною спільнотою: Закон України від 4 червня 2020 р. № 671-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/671-20#n6> (дата звернення: 15.08.2020).
11. Тимофєєва Л. Ю. Межі необхідного об'єктивного ставлення в вину у сучасному кримінальному праві України. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2019. № 1(12). С. 18–32.
12. Уголовный кодекс Грузии. URL: <https://matsne.gov.ge/ru/document/view/16426?publication=212> (дата звернення: 15.08.2020).
13. Уголовный кодекс Российской Федерации. URL: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_10699/ (дата звернення: 15.08.2020).
14. Шостко О. Ю. Закон РІКО – ефективний засіб боротьби з організованою злочинністю в США. *Проблеми законності: респ. міжвідом. наук. зб.* Харків, 2003. Вип. 62. С. 115–120.

15. Юртаєва К. В. Кваліфікації діянь осіб, що беруть участь у злочинах, вчинюваних злочинною організацією, в контексті змін до законодавчих актів України щодо відповідальності за злочини, вчинені злочинною спільнотою. *Теоретичні питання юриспруденції і проблеми правозастосування: виклики XXI століття*: тези доп. учасників III Всеукр. наук.-практ. конф. (Харків, 19 черв. 2020 р.; Наук.-дослід. ін-т публ. політики і соц. наук). Харків, 2020. С. 230–232.

REFERENCES

1. Excerpts from the Italian Criminal Code. (2015). URL: https://sherloc.unodc.org/cld/legislation/ita/codice_penale/libro_secondo/article_416-416ter/article_416-416ter.html?lng=en.
2. Ashlarba v. Georgia. Judgement of the European Court of Human Rights. (2014) URL: [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22001-145572%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-145572%22]}).
3. 18 U.S. Code Chapter 96. Racketeer Influenced and Corrupt Organizations. (2020). URL: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/part-I/chapter-96>.
4. Bondarenko, O.S., Pylypenko, Ye.S. (2018). «Zlodii v zakoni»: dosvid Hruzii ta Ukrainy. *Porivnialno-analitychne pravo, 1, 243–245* [in Ukrainian].
5. Zakon Gruzii «Ob organizovannoy prestupnosti i rekete» ot 20 dekabrya 2005 g. № 2354-vs s izmeneniyami, vnesennymi Zakonom Gruzii ot 18 aprelya 2018 g. № 2150. (2018) URL: <https://matsne.gov.ge/ru/document/view/%2027814?publication=1> [in Russian].
6. Ivanov, E.A. (1996). *Logika. Uchebnik. M.* [in Russian].
7. Lytvynov, O.M., Orlov, Yu.V. (2020). Antypostmodern: kryminolohichni etiudy. Kh. [in Ukrainian].
8. Pavlenko, S.O. (2016). Shliakhy udoskonalennia pravovoho rehuliuвання protydii osobam, vidnesenym do katehorii «zlodiyy v zakoni» v Ukrainy. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnogo universytetu. Seriya yurydychni nauky, Vol. 6, 3, 73–79* [in Ukrainian].
9. Poiasniuvalna zapyska do proektu Zakonu Ukrainy «Pro vnesennia zmin do Kryminalnogo kodeksu Ukrainy shchodo vidpovidalnosti za zlochyny, vchyneni zlochynnoiu spilnotoiu». (2019). URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=2513&skl=10 [in Ukrainian].
10. Pro vnesennia zmin do deiakyykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo vidpovidalnosti za zlochyny, vchyneni zlochynnoiu spilnotoiu: Zakon Ukrainy vid 4 chervnya 2020 r. № 671-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/671-20#n6> [in Ukrainian].
11. Timofieieva, L.Yu. (2019). Mezhi neobkhidnogo obiektyvnogo stavlennia v vynu u suchasnomu kryminalnomu pravi Ukrainy. *Visnyk Asotsiatsii kryminalnogo prava Ukrainy, 1(12), 18–32* [in Ukrainian].

12. Ugolovnyiy kodeks Gruzii. (2019). URL: <https://matsne.gov.ge/ru/document/view/16426?publication=212> [in Russian].

13. Ugolovnyiy kodeks Rossiyskoy Federatsii. (2020). URL: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_10699/ [in Russian].

14. Shostko, O.Yu. (2003). Zakon RIKO – efektyvnyi zasib borotby z orhanizovanoi zlochynnistiu v SShA. *Problemy zakonnosti: resp. mizhvidom. nauk. zb. Vol. 62.* Kharkiv. 115–120 [in Ukrainian].

15. Yurtaieva, K.V. (2020). Kvalifikatsii diian osib, shcho berut uchast u zlochynakh, vchyniuvanykh zlochynnoi orhanizatsiieiu, v konteksti zmin do zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo vidpovidalnosti za zlochyny, vchyneni zlochynnoi spilnotoiu. *Teoretychni pytannia yurysprudentsii i problemy pravozastosuvannia: vyklyky XXI stolittia: tezy dop. uchasnykiv III Vseukr. nauk.-prakt. konf. (Kharkiv, 19 cherv. 2020 r.; Nauk.-doslid. in-t publ. polityky i sots. nauk).* Kharkiv. 230–232 [in Ukrainian].

Юртаева К. В., Романів Р. Р. Компаративно-критический анализ положений УК Украины в отношении ответственности за преступления, совершенные преступным сообществом

На основе опыта Грузии, РФ, Италии и США в сфере противодействия организованной преступности проведен анализ положений УК Украины в отношении ответственности за преступления, совершенные преступным сообществом. Определены недостатки норм УК Украины, которые криминализировали деятельность преступных сообществ, и определены пути их усовершенствования.

Ключевые слова: преступное сообщество, «вор в законе», уголовная ответственность, усовершенствование.

Yurtayeva K. V., Romaniv R. R. Comparative-critical Analysis of the Provisions of the Criminal Code of Ukraine on Liability for Offences Committed by Criminal Association

Based on the experience of Georgia, the Russian Federation, Italy or the USA in counteracting organized crime the article presents analysis of provisions of the Criminal Code of Ukraine on liability for offences committed by criminal association. It ascertains that a common feature of the analyzed foreign criminal legislatures is establishing severe criminal liability for offences committed by criminal associations. A peculiar feature of the criminal legislatures of Georgia and the Russian Federation is establishing criminal liability for occupying a leading position in criminal association. A counterargument for presenting such norm in the Criminal Code of Ukraine is practical inability to prove this fact without ascertaining actual organizational or supervisory actions of the leader of criminal association. Furthermore, introducing colloquial folksy language into official normative act leads to contamination of the Criminal Code and vagueness of its provisions.

The article defines drawbacks of the provisions of the Criminal Code of Ukraine that criminalize activities of criminal associations, namely: unsuccessful attempt to define the notion of criminal influence; lack of systematization of the introduced amendments (there is a need to provide relevant amendment to the Articles 28 and 43 of the Criminal Code of Ukraine); actual decriminalization of involvement in the offences committed by criminal association; impossibility to ascertain termination of the offence provided in the Art. 255¹ of the Criminal Code of Ukraine); badly constructed definition of a person, who has a status of a subject possessing great criminal influence, including the status of «thief in law».

The article presents the ways of enhancing the norms of the Criminal Code of Ukraine in the part of providing criminal liability for offences committed by criminal association. Issues of enhancing organizational-legal, economical, social and ideological means of counteracting activities of criminal associations in Ukraine require further research.

Key words: *criminal association, «thief in law», criminal liability, enhancement.*